

Institut za razvoj
obrazovanja

SOCIJALNA DIMENZIJA VISOKOG OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ: GLAVNI IZAZOVI

Thomas Farnell, voditelj programa, Institut za razvoj obrazovanja

I. SOCIJALNA DIMENZIJA VISOKOG OBRAZOVANJA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

Globalni izazov: nejednakosti u pristupu visokom obrazovanju

- Usprkos ekspanziji visokog obrazovanja u zadnjih 50 godina, istraživanja i dalje pokazuju da postoji značajna podzastupljenost studenata nižeg socioekonomskog statusa u visokom obrazovanju, te značajna nadzastupljenost studenata višeg socioekonomskog statusa.

Razlozi za nastale nejednakosti

- **Prijašnje obrazovanje:** nejednakosti u prijašnjem obrazovanju, što rezultira napuštanjem obrazovanja ili slabijim obrazovnim postignućem i nespremnošću za visoko obrazovanje.
- **Obrazovne odluke:** odluka za ulazak na tržište rada umjesto upisivanja studija; nedostatak motivacije za daljnje obrazovanje; nedostatak podrške roditelja i za upisivanje visokog obrazovanja.

Dodatni faktori i prepreke

- **Strukturne prepreke** (nedostatak vertikalne prohodnosti iz određenih srednjih škola)
- **Upisne politike** (alternativni načini stjecanja prava na upis / priznavanje prethodnog učenja)
- **Financijske prepreke** (nedostatak financijskih potpora za pokrivanje troškova školarine i životnih troškova)
- **Fizičke barijere** za studente s invaliditetom
- **Nedostatak inkluzivnih nastavnih metoda**
- **Nedostatak sustava akademske i psihološke potpore**

Odgovor obrazovne politike: „pravednost” u obrazovanju

Načelo pravednosti (**eng. equity**) u obrazovanju se odnosi na uklanjanje društvenih nejednakosti u pristupu obrazovanju te u obrazovnim postignućima.

Važnost osiguravanja pravednosti u visokom obrazovanju danas naglašavaju svi dionici visokog obrazovanja na međunarodnoj razini:

- Europska komisija
- UNESCO
- OECD
- Svjetska banka
- Europsko udruženje sveučilišta
- Europski studentski zbor

Socijalna dimenzija visokog obrazovanja

- Koncept razvijen u sklopu **Bolonjskog procesa** od 2003. godine.
- Cilj prema kojemu
  - „*socijalni profil studentskog tijela koje ulazi u visoko obrazovanje, u njemu sudjeluje i uspješno ga završava odgovara heterogenom socijalnom profilu šireg stanovništva*”
(Londonsko priopćenje 2007).
- Naglasak je na stvaranju uvjeta koji omogućuju studentima pristup visokom obrazovanju i uspješan završetak studija bez prepreka vezanih za njihov društveni ili ekonomski status.

Podzastupljene skupine

- Osobe nižeg socioekonomskog statusa
- Osobe iz ruralnih ili socioekonomski manje razvijenih sredina
- Manjine (nacionalne, jezične, etničke, vjerske)
- Imigranti
- Osobe s invaliditetom
- Spol (posebno u odnosu na specifična područja studija)

Druge ranjive skupine

- Studenti s djecom
- Studenti zrelije dobi
- Studenti koji rade
- Studenti bez završenog srednjoškolskog obrazovanja
- Studenti koji nisu završili gimnazijsko obrazovanje
- Studenti koji ne žive u mjestu studiranja

II. SOCIJALNA DIMENZIJA VISOKOG OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ

Izvori podataka

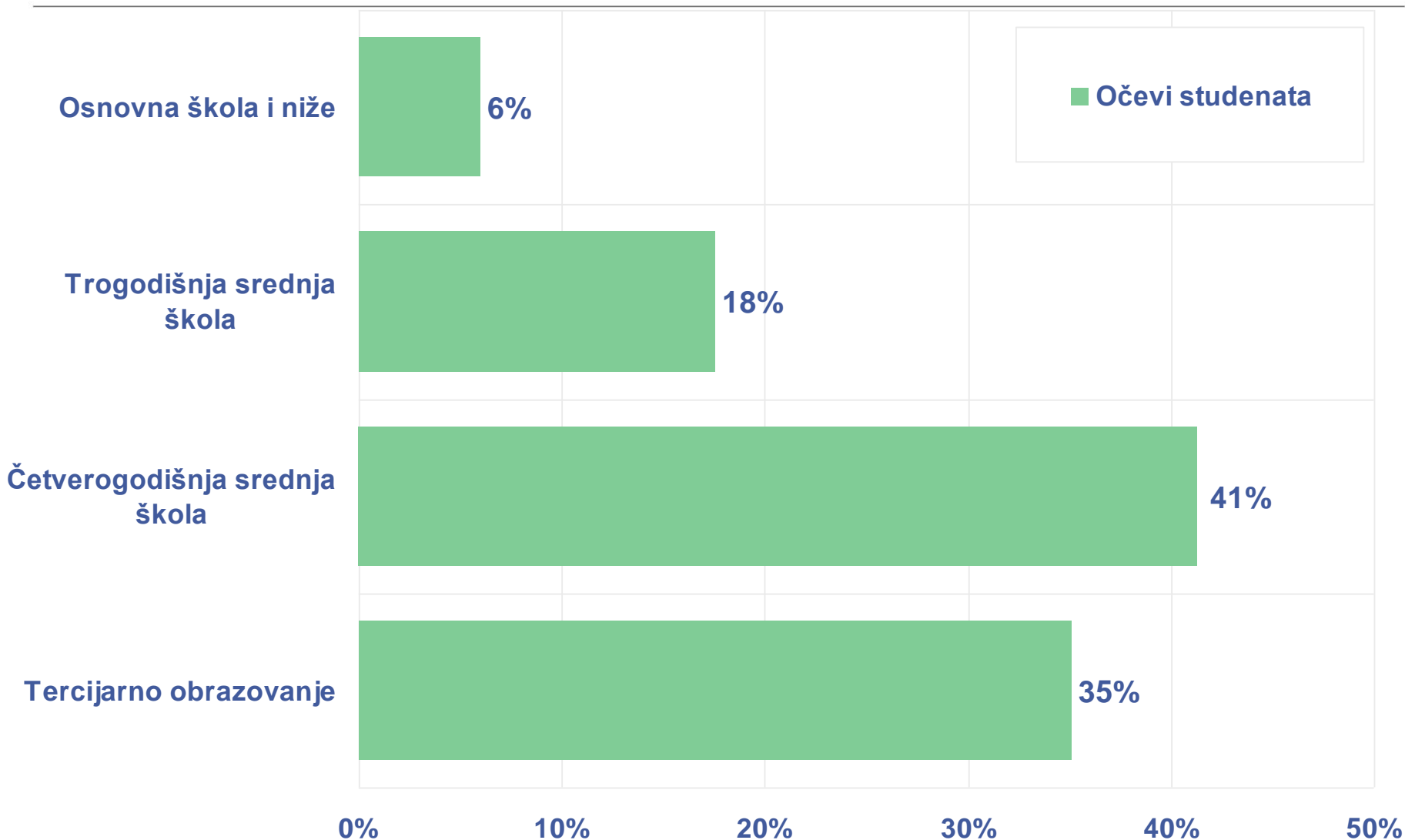
- **Financiranje visokog obrazovanja i socijalna dimenzija: analize i preporuke (2013)**
Autori: Jon File, Thomas Farnell, Karin Doolan, Dušan Lesjak, Ninoslav Šćukanec
- **Podaci istraživanja EUROSTUDENT (istraživanje o socijalnim i ekonomskim uvjetima studentskog života u Hrvatskoj - 2011.)**

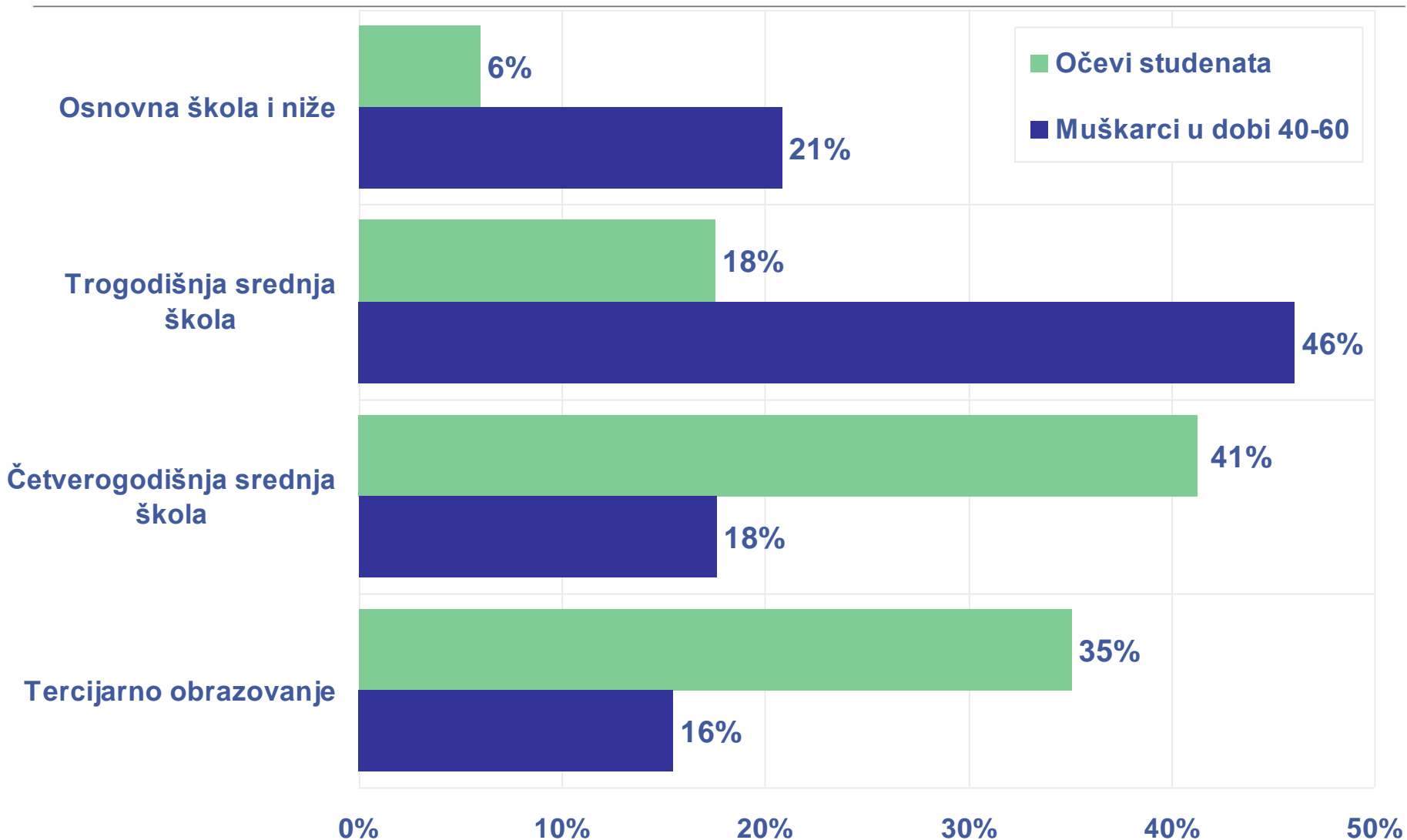
Izazov 1: Nejednakosti u pristupu visokom obrazovanju u Hrvatskoj

- **Osobe nižeg socioekonomskog statusa** u Hrvatskoj su podzastupljene u studentskoj populaciji u usporedbi s razinom njihove zastupljenosti u ukupnoj populaciji. Imaju puno manju vjerojatnost upisivanja visokog obrazovanja te nešto veću vjerojatnost napuštanja studija.

Razina završenog obrazovanja očeva studenata u Hrvatskoj

Izazov 2: Postoje razlike u troškovima studija i izvorima financiranja

- Prosječni troškovi studija i životnih troškova su značajni: **31.500 HRK godišnje.**
- Postoje značajne razlike u troškovima, prema institucionalnim i društvenim karakteristikama, prema životnim uvjetima, i dr.

+ studenti s djecom	64.000 HRK
+ izvanredni studenti	52.000 HRK
+ studenti nižeg socioekonomskog statusa	42.000 HRK
+ studenti stručnih studija	40.000 HRK
- studenti koji žive s roditeljima	26.000 HRK
- studenti bez plaćanja školarine	24.0000 HRK
- studenti u studentskom domu	18.000 HRK

Izazov 2: Postoje razlike u troškovima studija i izvorima financiranja

- **Izvori financiranja:**
  - 82% studenta ovisi o obitelji za financiranje studija
  - studenti nižeg socioekonomskog statusa češće rade uz studij

Izazov 3: Ranjive skupine studenata imaju veće financijsko i radno opterećenje

Sljedeće skupine studenata nepovoljno ocjenjuju svoje financijsko i radno opterećenje, kao i svoje zadovoljstvo s mjerom do koje njihov studij ispunjava njihova očekivanja.

- studenti nižeg socioekonomskog statusa
- studenti s fizičkim i mentalnim teškoćama
- studenti s djecom
- studenti koji nisu upisali studij neposredno nakon srednje škole
- studenata koji su završili strukovnu školu

Izazov 4: Nejednakosti unutar binarnog sustava

- Studenti koji studiraju na stručnim studijima češće su nižeg socioekonomskog statusa
- Stručne studije češće upišu studenti koji su završili strukovnu školu
- Studenti stručnih studija su izloženiji nepovoljnim uvjetima studiranja

	Sveučilišni studiji	Stručni studiji
Udjel studenata koji plaćaju školarinu (2011./2012.)	39%	76,9%
Udjel izvanrednih studenata (2011./2012.)	14,7%	50,1%
Udjel studenata koji primaju stipendije (2009./2010.)	33%	18%
Udjel studenata koji studiraju uz rad na puno radno vrijeme (2009./2010.)	13%	31%
Udjel studenata koji žive u studentskim domovima (2009./2010.)	16%	3%
Udjel studenata roditelja (2009./2010.)	2%	13%

Drugi izazovi

- Nizak udjel studenata zrelije dobi i studenata roditelja
- Najranjivije skupine: studenti s invaliditetom, djeca bez roditeljske skrbi i Romi
- Rodne nejednakosti prema području studija (npr. žene podzastupljene u tehničkim znanostima)
- Postoje regionalne razlike u pristupu visokom obrazovanju koje treba dodatno analizirati i istražiti
- Studenti koji žive s roditeljima izvan županije u kojoj studiraju su izloženiji teškoćama tijekom studija

III. PREPORUKE

“Procesna” preporuka

- **Nacionalni strateški pristup:** postaviti cilj osiguravanja pravednosti/socijalne dimenzije visokog obrazovanja kao jedan od prioriteta u nacionalnoj Strategiji za obrazovanje, znanost i tehnologiju, te definirati konkretne ciljeve.
- Izraditi nacionalni akcijski plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije te za praćenje trendova pristupa i (ne)uspjeha podzastupljenih skupina u visokom obrazovanju

Preporuke ciljeva i mjera

- *(Ukloniti nejednakosti na prijašnjim razinama obrazovanja)*
- Ukloniti strukturne prepreke pristupu visokom obrazovanju te unaprijediti službe potpore na visokim učilištima za studente iz ranjivih skupina
- Temeljito reformirati sustav studentskog standarda i učiniti ga pravednijim
- Osigurati instrumente poticaja i evaluacije visokih učilišta kako bi kontinuirano unapređivala socijalnu dimenziju visokog obrazovanja

Institut za razvoj
obrazovanja

Institut za razvoj
obrazovanja

Preradovićeva 33/I,
10000 Zagreb
Tel: + 385 1 4555 151
Fax: + 385 1 4555 150
Web: www.iro.hr
E-mail: iro@iro.hr